

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De Bremiske Erkebispers

Bestræbelse

**for at vedligeholde deres Høihed
over den nordiske Kirke,**

fremstillede

af

Soren Bloch Thrige.

Kjøbenhavn.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1845.

Det Bremiske eller egentlig Hamburgske Erkebispedømmes kirkelige Høihed over de nordiske Riger er saa gammel som Christendommen selv i disse Lande. Thi det var netop for at danne et Støttepunkt, hvorfra denne kunde udbredes i Norden, at Keiser Ludvig den Fromme i Aaret 834 stiftede Erkebispedømmet Hamburg for Anskarius, efterat denne ved sin første Missionsreise til Jylland og Sverrig havde godtgjort sit Kald til at blive Nordens Apostel. Det nye Erkebispedømme, hvis Høihed over hele Norden Haven kort efter stadfæstede, skulde selv erobre sig sit Dioecæs; kun for at Erobringen kunde have et sikkrere Rygstød og flere Hjælpekilder, end det endnu kun halvt christnede Nordalbingien kunde yde, blev Bispedømmet Bremen ei længe efter forbundet med det; men Christendommens Udbredelse blandt Hedningerne var og blev dets vigtigste Formaal (*legatio gentium, quod primum est Hammaburgensis ecclesiae officium* — siger Adam af Bremen i sin *historia ecclesiastica*, III, 2.)

I denne Aand virkede Anskarius og hans Efterfølger Rembert; men de følgende Erkebisper vovede ikke at udsætte sig for de Forfølgelser, som udbrøde mod de Christne, efterat den ivrige Hedning Gorm den Gamle henimod Aarhundredets Slutning havde samlet Danmark til eet Rige. Først i denne Konges sidste Dage, 100 Aar efterat Erkebispedømmet Hamburg var stiftet, aabnede den tydske Konge Henrik Fuglesænger igjen Christendommen Beien til Danmark, og Erkebiskop Unni

greb med Iver Keiligheden til at blive Nordens tredie Apostel.¹⁾ Under Harald Blaatand fik Erkebispedømmet endelig sine første Suffraganer, Biskopperne i Slesvig, Ribe og Aarhus, og begyndte under Ottonernes Bestyttelse at befæste sig i sit nye Gebeet.²⁾ Men ved Haralds Død blev denne Begyndelse til en dansk Kirke igjen tilintetgjort: Svend Tveskjæg forfulgte de Christne og viste Erkebispenses Gesandter tilbage.³⁾ Og da nu Christendommen snart efter reiste sig med fornyet Kraft i hele Norden, da var det ikke som hidtil fra den gamle Metropole og Tydslands Keisere, at dette udgik. Keiseren gjorde ikke mere Tog for at befæste Christendommen, og Erkebisperne saade rolig hjemme i Bremen: de bleve mere og mere blot Biskopper af Bremen og forglemte deres Bestemmelse som Erkebisper af Hamburg.

Men Danmarks Konge var tillige det Christelige Englands Behersker, og derfra hentede han sine Præster og Biskopper; sammestedsfra modtoges Norge og Sverrig deres Missionærer. Under saadanne Omstændigheder kunde Hamburgs Kirkehoiherd let blive udsat for Fare, og navnlig for Knud den Store maatte det falde meget naturligt, at lade de nye Biskopper, som han hentede i England, indvie der og at betragte sin Erkebisp i Canterbury som den danske Kirkes Overhoved. Men havde end de Bremiske Erkebisper forsømt den nordiske Mission, saa vare de derfor ikke til Sinds at opgive den af Keiser og Pave stadfæstede Kirkehoiherd. Da derfor den af Erkebispens i Canterbury ordinerede første Nostildske Biskop Gerbrand i Aaret 1022⁴⁾ reiste fra England til Danmark, lod Erkebiskop Unvan ham opsnappe; og da nu Gerbrand, tvungen af

1) Ad. Brem. I, 49 ff.

2) Ad. Brem. II, 2.

3) Ad. Brem. II, 21.

4) Cfr. Suhm, Historie af Danmark. III, p. 573.

Nødvendigheden, lovede den Hamburgske Stol Lydighed, behandle Erkebispens ham meget godt og sendte med ham Gaver til Knud og Gesandter, som skulde forstille Kongen, hvor stor en Uret han gjorde sig skyldig i ved at forholde den Hamburgske Stol de den af Paven skjænkede Rettigheder. Fra den Tid af erkjendte Knud Hamburgs Høihed over den danske Kirke og stod i et venstabeligt Forhold til Erkebiskop Unvan, hvilket endnu mere befæstedes, da denne var virksom ved hans Forbindelse med Keiser Conrad den 2den.¹⁾

Ogsaa i Norge og Sverrig blev den Bremiske Erkebiskop paa denne Tid anerkjendt som Kirkenes Overhoved: Duf den Hellige sendte Bud til ham, for at bede ham om at stadfæste de Biskopper, han havde ladet komme fra England, og om selv at sende ham andre²⁾; og den svenske Konge Duf Stjødkenning lod sin første Biskop i Skara ordinere af Unvan.³⁾ Hos dennes Efterfølger, Libentius den 2den (1029—1032), indfandt der sig en dansk, en norsk og en svensk Biskop og afslagde for ham Beretning om Christendommens Fremskridt.⁴⁾ Saaledes var den Hamburgske Stols Høihed nu anerkjendt i hele Norden, men Erkebisperne lode sig ogsaa nøie med denne Anerkjendelse og Bispernes Ordination og blandede sig forresten ikke i Rigernes indre Anliggender.

Men i Aaret 1043 besteg en Mand Erkebispstolen, som ikke vilde lade sig nøie med dette Skin af et Overherredømme. Det var Erkebiskop Adalberts Yndlingstanke, af sit vidtloftige Gebeet at danne sig et kirkeligt Rige, og medens denne urolige, argjerrige Prælat ivrig deeltog i Tydslands Regjering, arbejdede han paa samme Tid ikke mindre ivrig paa at befæste Kirkevæ-

¹⁾ Ad. Brem. II, c. 38 & 39.

²⁾ Ad. Brem. II, 40.

³⁾ Ad. Brem. II, 41.

⁴⁾ Ad. Brem. I, 16.

fenet i Norden. Pave Benedikt den 9de stadfæstede i Aaret 1044 de gamle den Hamburgske Stol af Paven givne Rettigheder over hele Norden for ham og hans Efterfølgere¹⁾, og Adalbert sendte ogsaa strax Gesandter til Nordens Konger (Magnus den Gode og Anund Jakob), for at forsikre sig deres Vennskab, og udsprebte tillige Breve over hele Norden, for at paaminde Biskopper og Præster om deres Pligters Opfyldelse.²⁾ Da kort efter Keiser Henrik den 3die paa Conciliet i Sutri 1046 affatte de 3 Paver, der dengang gjorde hinanden Pladsen stridig, tilbød han Adalbert Pavestolen; men denne anbefalede i sit Sted Suitzer af Bamberg, der blev Pave under Navn af Clemens den 2den³⁾ og naturligvis stadfæstede alle Hamburgs Privilegier.⁴⁾

Men uagtet alle disse Stadfæstelser begyndte man dog nu i de nordiske Riger at tænke paa at gjøre sig uafhængig af den Hamburgske Stol. Det første Forsøg paa at faae en egen Erkebisp, der virkelig kom til Udførelse, stete besynderligt nok i Sverrig, hvor Christendommen endnu var allermindst befæstet. En vis Dismund, der foregav, at han af Paven var indviet til Erkebisp i Sverrig, blev anerkjendt som Saadan af Kong Emund den Gamle (mellem 1050 og 1060); en fra Bremen sendt Biskop blev tilbageviist, og først efterat flere Ulykkestilsælde havde overtydet den svenske Konge om Guds Brede, sendte han Gesandter til Adalbert og bad ham at sende sin Biskop; saaledes har Adalbert fortalt Adam.⁵⁾ Men dette var kun en aldeles forbigaaende Tildragelse.

1) Efr. Bullen hos Staphorst, Hamburgische Kirchengeschichte I, p. 393.

2) Ad. Brem. III, 12.

3) Ad. Brem. III, 8.

4) Efr. Bullen hos Staphorst, I, p. 393.

5) Ad. Brem. III, 15 n.

Af langt større Vigtighed vare Svend Estrithsens Bestræ-
 belse for at grunde et eget Erkebispesæde i Danmark. Under
 hans Regjering bleve de sidste aabenbare Hedninger i Dan-
 mark omvendte, Kirkeforfatningen ordnedes, og flere nye Bispe-
 dommer stiftedes. Hvad var da naturligere end at fuldstan-
 diggjøre Bygningen ved et Erkebispedømme? Svend androg
 ogsaa allerede derpaa hos Pave Leo den 9de (den tredje af
 Henrik den 3die indsatte tydske Pave, 1049—51), og denne
 kunde ikke være utilbeielig til at give Hierarkiet denne Tilvært,
 men imod Adalberts Villie kunde det ikke skee. Adalbert var
 vel ikke meget villig dertil, men lovede dog at give sit Munde,
 naar han erholdt en Patriarkts Værdighed og Rettigheder.¹⁾
 Men medens man underhandlede herom, døde Pave Leo, Vic-
 tor den 2den stadfæstede atter Hamburgs Rettigheder²⁾, og
 en heftig Strid, der udbrod mellem Svend Estrithsen og Adal-
 bert, maatte ogsaa standse Underhandlingerne. Adalbert truede
 nemlig Svend med Band, fordi han havde ægtet sin Stebdatter
 Gyda, og Svend besvarede denne Trudsel med den, at han
 vilde odelægge Hamburg.³⁾ Vel gav Kongen siden efter
 for sin Ven Biskop Vilhelms Bønner og Pavens og Keiser
 Henrik den 3dies Formaning og stilte sig fra sin Gemalinde,
 men med Adalbert vedblev han i lang Tid at staae i et spændt
 Forhold. Imidlertid maatte han just herved blive opfordret til
 med større Iver at forfølge sine Bestræbelse for at faae en
 egen Erkebisp, og efterat Keiser Henrik den 3die var død 1056,
 og Hildebrand var bleven Pavernes Behersker, var der større
 Udfigt til at opnaae dette ogsaa uden Adalberts Samtykke.
 Svend sendte ogsaa flere Gange Breve og Gesandter til Hil-

¹⁾ Ad. Brem. III, 34.

²⁾ Efr. Bullen hos Stapfers I, p. 110.

³⁾ Ad. Brem. III, 12.

debrand, og navnlig gjorde han Andragender om Erkesædet til Alexander den 2den, der besteg Pavestolen 1061. ¹⁾ Dmtrent paa denne Tid lod Svend ogsaa den Slesvigiske Biskop Sivard ordinere i England. ²⁾ Og paa samme Tid fandt Adalbert ogsaa Modstand i Norge. Harald Haarderaade lod Bisper ordinere i England og Frankrig, og da Adalbert sendte Gesandter til ham og bebreidede ham dette og Andet, svarede Harald, at han ikke vidste, hvo der var Erkebisp eller mægtig i Norge uden Harald alene. ³⁾ Adalbert maatte tage sin Tilflugt til Pave Alexander, som ogsaa i et Brev formanede Harald til at vise den Bremiske Erkebisp, hans Biskarius, den skyldige Underdanighed.

Smidlertid indsaae Adalbert nu nok, at han ikke kunde udrette Noget i Norden uden Fyrsternes Venkskab, og han søgte derfor igjen at forsone Svend Estrithsen. Dette lykkedes ham ved en Sammenkomst i Slesvig ⁴⁾, og fra nu af virkede Erkebispens og Kongen i Forening for Christendommens Udbredelse og Kirkens Indretning. Jylland blev indeelt i 4 Stifter ⁵⁾, Præster udsendtes til Norge og Sverrig ⁶⁾, ja Adalbert tænkte paa selv at gjennevandre Norden, for at glimre som dens fjerde Apostel, men herfra afholdt dog "den kloge danske Konge" ham, idet han forestillede ham, at de indfødte Præster langt bedre kunde virke paa Folket. ⁷⁾ Nu vilde han idetmindste holde et Concilium i Slesvig; men kun

¹⁾ see Gregors Brev til Svend, som Suhm har i Oversættelse, IV. p. 451 ff.

²⁾ Cypræi annales episcoporum Slesvicensium. p. 100.

³⁾ Ad. Brem. III, 19.

⁴⁾ Ad. Brem. III, 20.

⁵⁾ Ad. Brem. III, 26.

⁶⁾ Ad. Brem. IV, 16 o. a. Et.

⁷⁾ Ad. Brem. IV, 41.

de jydſke Biſkopper indſandt ſig, de øvrige havde ingen Lyſt til at indrømme Erkebiſpen en ſaa indgribende, hidtil uſjendt Virkſomhed¹⁾.

Imidlertid var Adalbert, efterat han i 3 Aar havde været udeluſket fra Deeltagelſe i Tydſklands Regjering, i Aaret 1069 igjen kommen til Magt og Værdighed og optog nu atter ſine gamle Planer om et Patriarkat.²⁾ Ved den Sammenkomſt, han foranſtaltede mellem Keiſer Henrif den Ade og Svend Eſtrithſen³⁾, har denne Sag formodentlig ogſaa været paa Bane; men heller ikke denne Gang kom den til Udførelſe. Kort efter døde Adalbert i Aaret 1072. Under ham havde den Bremiſke Erkebiſpeſtol naaet den høieſte Epidſe af Magt; Adam fortæller endog, at Paven havde overdraget ham hele ſin Ret, ſaaledes at han kunde indrette Biſpedømmer og indſætte Biſkopper, hvor han vilde i hele Norden, ſelv imod Kongernes Villie⁴⁾; men om end denne Ret virkelig er ſkjænket Adalbert af en Pave (Adam ſiger ei, af hvilken), ſaa tillode Nordens Konger dog ligesaa lidet ham ſom Paven ſelv at bringe den i Udøvelſe. Kun ved at vedligeholde en god Forſtaaelſe med Kongerne kunde Erkebiſperne komme til at udøve en Deel af denne Myndighed og haabe at ſtandſe de Uafhængighedsbeſtræbelſer, ſom truede med aldeles at tilintetgjøre den. Det havde Adalbert i den ſenere Tid indſeet, og ved at følge dette Exempel vedligeholdt ogſaa hans Eſterfølger Niemar i nogen Tid den Bremiſke Stols Høiſhed over den nordiſke Kirke, uagtet der netop nu aabnede ſig de bedſte Udfigter til at gjøre denne uafhængig.

¹⁾ Ad. Brem. IV, 42, 43.

²⁾ Ad. Brem. IV, 24.

³⁾ Ad. Brem. IV, 25.

⁴⁾ Ad. Brem. IV, 46.

I Aaret 1073 blev nemlig Gregor den 7de Pave, og det varede ikke længe, inden han kom i et fjendtligt Forhold til Henrik den 4de og den ham hengivne Ricmar. Han var derfor meget tilbøielig til at opfylde Svend Estrithsens gamle Ønske, at erholde en egen Erkebisp, og haabede tillige herved ganske at kunne vinde den danske Krone for sig. Da imidlertid denne ikke længere gjorde noget Skridt i denne Sag, skrev Gregor d. 25de Januar 1075 et mærkeligt Brev til ham, hvori han bl. a. siger:¹⁾ „For Resten lade vi Dig vide, at vi have sendt Gesandter til Dig, som kunne svare og handle med Dig om hvad Du har forlangt af det apostoliske Sæde i den Herre Pave Alexanders Tid og som de indbyrdes have lovet hinanden, navnlig om hvad der hører til Dit Riges Herliggjørelse, saavel om Erkesædet, som maastee om andre Ting; men disse Gesandter vendte tilbage til os, da de mærkede, at det var farligt for Urolighedernes Skyld i det tydske Rige. Derfor, hvis noget af dette ligger Dig paa Hjerte, og hvis Du har i Sinde, som vi nogle Gange have fornummet ved Dine Gesandter, af gudelig Andagt at overgive Dig og Dit Rige til Apostlenes Fyrste og at befæste Dig ved hans Myndighed, saa send os uden Ophold troe Sendebud, paa det vi kunne, underrettede ved dem om Din Villie i alle Ting, oversee og forfare, hvad vi efter overlagt Raad kunne svare Dig og hvad vi ved alt dette skulle gjøre.“ Endnu eet Brev skrev Gregor til Svend, i hvilket han gjentog sin Opfordring, men om Svend, som døde Aaret efter, nogenstunde har modtaget disse Breve, veed man ikke. I alle Tilfælde have de ikke havt nogen Følger.

De tre første af Svend Estrithsens Sønner, der fulgte ham paa Thronen, gjorde heller ingen Skridt for at erholde

¹⁾ efter Suhms Oversættelse. Hist. af Danm. IV, p. 151 ff.

et eget Erkesæde, uagtet det vilde have været let at opnaae dette hos Paven, som i Februar 1076 havde bandsat Niemar tilligemed Henrik den Ates øvrige Tilhængere; men hvorledes forresten deres Forhold til den Bremiske Erkebisp har været: om de, uagtet han var affat af Paven, have vedblevet at erkjende ham som den danske Kirkes Hoved, eller om de, uden for bestandig at opgive Forkindelsen med Bremen, dog have omgaaet den bandsatte Niemar og ladet deres Biskopper ordinere andensteds, det kan man af Mangel paa Efterretninger ikke med Visshed afgjøre. At det Sidste idetmindste paa andre Steder i Norden har været Tilfældet, seer man af den Beretning, at Biskoppen i Skalholt Gissur i Aaret 1081 søgte sin Ordination i Rom istedetfor i Bremen og af Paven blev henviist til en anden Erkebiskop.¹⁾

Men endelig var Niemar saa uforsigtig, selv at forantbedige et fuldkomment Brud med den danske Konge Erik Siegod ved at true ham med Band.²⁾ Dersom den danske Konge, som en Tilhænger af Urban den 2den, ikke har anerkjendt Niemar, der holdt med Modpaven Clemens, og ikke har ladet sine Biskopper ordinere af ham, saa har dette rimeligviis været Grunden til Erkebispens Trudsel. Men herved blev Erik Siegod nu tilskyndet til at bringe sin Faders gamle Tanke til Udførelse. Da han i Aaret 1098 besøgte Pave Urban, fik han af ham Løfte om et eget Erkesæde, og da Urban allerede døde 1099, sendte Kongen et Gesandtskab til hans Efterfølger Paschalis den 2den, for at minde ham derom.³⁾ Erik var allerede død paa sin Valfart, men Efterretningen derom endnu ikke kommen til Danmark, da den pavelige Legat Alberik ankom

¹⁾ Staphorst, Hamb. Kirchengesch. I, p. 443.

²⁾ Saxonis Grammatici historia Danica. p. 605 ed. Müller.

³⁾ Saxo Gramm. p. 609.

der og bestemte Lund til Erkebispedømmets Sæde (1104)¹⁾. Niemar var dengang ikke mere i Live († 1101), hans Efterfølger Humbert (1101—1104) havde som en Tilhænger af Henrik den 4de naturligviis ikke kunnet udrette Noget hos Paschalis, og saaledes følger det af sig selv, at det nye Erkebispedømme blev aldeles uafhængigt af Bremen. Ligesaa vist er det, at det ikke blot fik Kirkehojheden over Danmark, men ogsaa over hele det øvrige Norden.²⁾

Saaledes havde Norden nu faaet sin egen Erkebisp, og Hamburg var fra det største Stift pludselig blevet til et af de mindste. Erkebisp Frederik (1104—1123) maatte rolig se paa, at Lunds nye Erkebiskop Asker befastede sig i hans Forgængeres gamle Gebeet. Saalænge Paschalis den 2den, Lunds Stifter, levede, og overhovedet, saalænge Striden mellem Pave og Keiser vedvarede, kunde han ikke gjøre sig noget Haab om at gjenvinde sin tabte Magt.

Men der kom en gunstigere Tid for Bremens Erkebisper. I Aaret 1122 sluttede Keiser Henrik den 5te og Pave Calixtus den 2den Concordatet i Worms, og da Keiseren ved dette Forlig havde opgivet Investituren med Ring og Stav og havde indrommet frie Valg, saa maatte det fra nu af være Pavens ønskeligt at drage den nordiske Kirke ind under tydsk Indflydelse, fordi det frie Valg af Biskopperne da lettere ogsaa der kunde blive gjældende. Den nye Erkebiskop i Bremen, Adalbero, som 1123 blev indviet i Rom af Calixtus, fandt derfor hos denne et villigt Øre for sine Klager, og Pavens erklærede ham paa et Concilium for Metropolitan over alle

¹⁾ Cfr. Suhm Hist. af Danm. V, p. 137 ff.

²⁾ Anonymus Roskildensis (Langebek, scriptores rerum Danicarum I, p. 382) og Saxo (p. 610) sige det udtrykkelig, og allerede 1106 indviede Erkebisp Asker en islandsk Biskop, ligesom siden andre nordiske Biskopper.

tre nordiske Riger, bestikkede en Geistlig, Adalbero havde ført med sig, til Biskop et Sted i Sverrig, ja han gav Adalbero en Cardinal med, som skulde befale alle danske Bisper at lyde ham.¹⁾ Dog hverken denne Opfordring eller en lignende, som Calirtus's Efterfølger Honorius den 2den (1124—1130) skal have ladet udgaae²⁾, havde nogen Virkning i Norden: saalænge Danmark var indvortes roligt og den tydske Keiser var ligegyldig for denne Sag eller ikke fandt nogen Veilighed til at blande sig i Danmarks indre Anliggender, kunde den Bremiske Erkebiskop ikke sætte sine Fordringer igjennem. Men Keiser Lothar, som 1125 fulgte efter Henrik den 5te, var ikke som denne en Sydtydsker, fra hvis Lanter Danmark laae fjernt, men en Sachser, der allerede længe som sachsisk Hertug havde staaet i Berøring med dette Rige, og som ogsaa snart benyttede Veiligheden til at blande sig i dets indre Stridigheder. Han var i den bedste Forstaaelse med Paven, hvem han indrømmede flere Ting, som strede mod Wormser Concordatet, og saaledes er det maaskee ogsaa ham, der har bevæget Honorius til at udstede sin Opfordring.

For denne Keiser kunde Intet være mere velkomment end den Borgerkrig, som i Aaret 1131 udbrod i Danmark efter Knud Lavards Mord. Først kom han paa Erif Emuns Bønner denne til Hjælp; men da Magnus Nielsen kom til ham og hylbede ham, var han glad ved saa let at naae sin Hensigt og drog igjen tilbage.³⁾ Men nu var det naturligt, at han ogsaa tænkte paa at gjenoprette det tydske Overherredomme over den danske Kirke. Da han derfor i Aaret 1133 havde indført Pave Innocentius den 2den i Rom, hvor ogsaa Adal-

1) Suhm Hist. af Danm. V, p. 255.

2) efter Innocentius den 2dens Buller af 1133, see nedenfor.

3) Saxo Gramm. p. 645.

bero var tilstede, led han Paven udstede de bekjendte Buller af 27de Mai 1133.¹⁾ Den ene af disse er rettet til Erkebisp Adalbero og hans Efterfølgere, og i denne siges der: „Oste har vor ærværdige Broder, den Hamburgske Erkebisp Adalbero, flaget for vore Forgængere salig Zhubommelse Calirtus og Honorius og for os over, at Nsker af Lund og de øvrige danske Biskopper nægte Dig den skyldige Lydighed som deres Metropolitan, saaledes som det indeholdes i de Romerske Paver Gregorius, Sergius, Leo's, Benedikt's, Nikolaus og Adrians Privilegier. Det er ofte saavel af vore ovennævnte Forgængere Calirtus og Honorius, som af os befalet dem, at de enten skulde vende tilbage til Lydighed mod Dig og den Hamburgske Kirke eller, dersom de troede at have nogen Ret, forberedte skulde møde for det apostoliske Sæde; men uden at agte de apostoliske Formaning, ere de hverken komne, ikke heller have de sendt Andre i deres Sted. Da nu Ingen bør have Fordeel af sin Ulydighed, saa restituere vi Dig efter Overlæg med vore Brødre, Biskopper og Cardinaler, saavel den Lundske som de øvrige danske Biskopper. I Overensstemmelse med Gregorius, Sergius, Leo's, Nikolaus, Benedikt's og Adrians Privilegier stadfæste vi altsaa, bevægede ved vor kjære Søn Kong Lothars Bønner, ved dette Skrift Danmarks, Sverrigs, Norges, Farris²⁾, Grenlands, Helsingalands, Islands, Skrifinniens og Slavernes Bispedommer for Dig og den Hamburgske Kirke, deres Metropole. Dersom nogen Geistlig eller Verdslig for Fremtiden prøver paa at frænke denne vor Stadfæstelse og, anden eller tredie Gang paamindet, ikke retter det ved en

¹⁾ De ere aftrykte hos Staphorst I, p. 532 ff. Til at erklære dem for uægte, som Neumann (*historia primatus Lundensis* p. 59) er tilbøielig til, finder jeg ikke tilstrækkelig Grund.

²⁾ Dette Navn betegner her vistnok Færøerne, skjøndt det ellers ogsaa er Helgoland.

passende Fylde, igjorelse, saa skal han miste sin Magt og Bærdighed, være underkastet Guds Dom, udelukkes fra vor Herre Jesu Christi hellige Legeme og Blod og ved den yderste Dom være underlagt den haardeste Hævn." — En anden Bulle er rettet til Kong Niels og indeholder omtrent det Samme: Kongen opfordres til selv at lyde Erkebissen af Hamburg og til at sørge for, at hans Biskopper vende tilbage til Lydighed. En tredje Bulle er til Affer, der blot kaldes Biskop og alvorlig formanet til at underkaste sig. I den fjerde Bulle, som er til en Konge, er Navnet udfaldet; men det er formodentlig Magnus Nielsen som svensk Konge, der menes. Endelig opfordres i en femte Bulle de svenske Biskopper til Lydighed.

Hvorledes bleve nu disse Buller optagne i Norden? Da vi kun af dem selv kjende hele Sagen, have vi derom ingen Efterretning. Imidlertid tør man vel med Suhm¹⁾ antage, at Niels og Magnus have været villige til at give efter for Keiserens Dufte. Ved Paaske 1134 var Magnus tilstede paa Rigsdagen i Halberstadt, hvor han forpligtede sig til at blive Keiserens Mand og Tjener, for at erholde hans Hjælp imod Erif Emun; ogsaa Adalbero var her tilstede, og man kan vel neppe tvivle paa, at Magnus her har anerkjendt Hamburgs Kirkehoihed.²⁾ Netop paa denne Tid gif Erkebisp Affer, som ikke vilde opgive sin Uafhængighed, over fra Nielses Partie til Erif Emuns, medens næsten alle andre Biskopper vare paa den Geistligheden hengivne Kong Nielses Side; maastee havde ogsaa, som Suhm mener, foretrukket Bremens fjerne Overherredømme for Lunds nære og mere indgribende Magt. Slaget ved Fodevig er saaledes ikke blot derved et i Kirkehistorien mærkværdigt Slag, at 5 Biskopper og 60 Præster bleve paa

¹⁾ Hist. af Danm. V, p. 427.

²⁾ Ufr. Suhm, Hist. af Danm. p. 431 ff.

Pladsen, men endnu mere derved, at det i dette Slag blev afgjort, om Hamburg eller Lund skulde være Nordens Metropole. Havde Niels seiret, saa vilde han vistnok have frataget den overvundne Afler hans Magt, og Hamburg vilde igjen, idetmindste for en Tid, være indtraadt i sine gamle Rettigheder; men med Erif Emuns Scier blev ogsaa Lunds Høihed sikket. Under denne Konge og hans Efterfølger Erif Lam synes der heller ikke at være gjort noget Angreb paa denne: rigtignok finde vi blandt Underskrifterne under et af Erkebisp Adalbero i Aaret 1141 udstedt Diplom den Slesvigske Bisp Dtkos og den fordrevne Biskop af Upsala Sivards Navne, den Sidstes ogsaa under et Diplom fra 1142¹⁾, hvoraf Suhm²⁾ slutter, at Adalbero har søgt at vedligeholde et Stik af Metropolitan-Rettighed over Norden ved at beholde Sivard hos sig og ved at faae Dtko til sig og til at underskrive, men kun en Messenius kan deraf udbrage den Slutning, at Sverrig endnu bestandig vedblev at erkjende den Hamburgske Kirkehøihed. Netop nu havde den nye Erkebisp af Lund, Eskil, havt den Tilfredsstillelse, paa et Concilium i Lund 1139 at forsamle Biskopper fra alle tre nordiske Riger, og et Brev, som er udfærdiget fra dette Concilium, er underskrevet af den pavelige Legat, hvoraf sees, at Pave Innocentius nu igjen erkjendte Lunds Metropolitan-Ret.³⁾ Keiser Lothar var nu død, hans Efterfølger Conrad den 3die synes ikke at have bekymret sig om denne Sag, og maaskee har ogsaa Eskils Ven og Beskytter, Bernhard af Clairvaur, stemt Paven gunstig imod ham.

I Aaret 1149 døde Erkebisp Adalbero, og hans Efterfølger var Hartvig den 1ste, en Mand af høi fyrstelig Byrd,

¹⁾ Staphorst, Hamb. Kirchengesch. 1, p. 542 f.

²⁾ Hist. af Danm. V, p. 582.

³⁾ Efr. Suhm Hist. af Danm. V, p. 560.

som i Tillsid hertil strax gjorde sig megen Umage for at bringe den nordiske Kirke under sig. Imidlertid udrettede han Intet, hverken hos Conrad den 3die eller hos Pave Eugenius den 3die, Bernhard af Clairvaur's Ven og Discipel.¹⁾ Men Hartwig opgav derfor ikke sine Planer, og de indre Stridigheder, som paa den Tid rasede i Danmark, tilbode ham en Leilighed til at gjøre sin Indflydelse gjældende, som han ikke lod ubenyttet. Da saaledes den fordrevne Knud den 5te i Aaret 1151 tog sin Tilflugt til ham, gav og forskaffede han denne Understøttelse til at vende tilbage til Danmark. Men da Knuds Tog til Jylland aldeles mislykkedes, og Hartwig saaledes ikke kunde haabe Noget af ham, søgte han at vinde Svend Grathe, hvilket han ogsaa snart opnaaede; fort efter besørgede han endog det Brev, som Svend skrev til Conrad den 3die, for at vinde denne for sig, og Svend kalder ham i dette Brev sin troe Ven.²⁾ Conrad den 3die døde imidlertid d. 15de Februar 1152, og Frederik den 1ste Barbarossa besteg Thronen. Denne Fyrste, som var opfyldt af Ideen om Keiserværdighedens Herlighed, greb med Begjærlighed Leiligheden til at skaffe sig Indflydelse i Danmark og tvang derfor Svend Grathe, som havde indfundet sig hos ham i Merseburg, til at tage sit Rige til Lehn af ham. Svend kom til Merseburg under Pedsagelse af Erkebisp Hartwig, og der kan vel ikke være Tvivl om, at denne her har gjort sine gamle Fordringer, som stemmede saa vel med Keiserens, gjældende. At Keiseren siden betragtede ham som den nordiske Kirkes Overhoved, ville vi senere faae at see, og Svend har vel saameget mindre havt store Betænkkeligheder ved denne Sag, som hans Forhold til Erkebisp Eskil maatte gjøre en Forringelse af dennes Magt

¹⁾ Helmoldi chronica Slavorum. I, c. 69.

²⁾ Efr. Suhm, Hist. af Danm. VI, p. 113.

ønskelig for ham. Da han imidlertid efter sin Tilbagekomst brød det Forlig, Keiseren havde tvinget ham til at indgaae, har han vistnok heller ikke gjort noget Skridt til Erkebisp Hartvigs Fordeel. Dennes Venstreb for Svend var derfor ogsaa i Aaret 1154 saaledes aftaget, at han ikke engang vilde give ham en Vedsager med paa Veien fra Stade, hvor Kongen havde besøgt ham, og at han aabenbarede hans Anslag mod Valdemar for denne.¹⁾ Kort efter var det, at Svend blev fordrevet fra Danmark; men da han i Slutningen af Aaret 1156 med sachsisk Understøttelse gjorde Indfald i Jylland, var Erkebisp Hartvig atter ivrig paa hans Side.²⁾ Svend har altsaa vistnok i sin Landsflygtighed fornyet sine tidligere Løfter, og saaledes blev Lunds Selvstændighed nu igjen truet ved et Forhold som det i Aaret 1134 og ligesom dengang sikret ved Modpartiets Seier.

Imidlertid var Faren denne Gang ikke saa stor; thi Paven, som paa Keiser Lothars Tid havde understøttet den Bremske Erkebiskops Fordringer med hele sin Auctoritet, stod nu ganske udenfor Sagen. Hvor lidet Pave Eugenius den 3die havde tænkt paa at gjengive Hamburg dets gamle Rettigheder, seer man deraf, at han kort før havde opfyldt Nordmændenes Ønske, at erholde deres egen Erkebiskop (1152); og nu var Hadrian den 4de Pave (1154—1159), den Samme, der som Cardinal Nikolaus Breakspear havde oprettet Erkesædet i Trondhjem, og som paa Tilbageveien fra Sverrig, hvor Erkebispdommets Oprettelse var blevet forhalet ved Gothernes og Svearnes Uenighed, havde lovet Erkebispem af Lund Primatet over dette Rige.

Fornemmelig for at befordre dette Anliggende, gjorde

¹⁾ Saxo Gramm. p. 708.

²⁾ Saxo Gramm. p. 713.

Essil en Reise til Rom, hvor han blev modtaget meget venligt; men da han derfra reiste hjem igjennem Tydskland, blev han i Nærheden af Thionville overfaldet og kastet i Fængsel, rimeligvis efter Keiserens eller den Bremiske Erkebiskops Foranstaltning. I sit Fangenskab skrev han et Brev til de danske Konger og Fyrster, Biskopper, Abbeder og hele Geistligheden og Folket¹⁾, hvori han siger: „Den Romerske Keiser besvolder os for at have syndet grovt imod ham og besværer sig over, at vi have forringet hans Rige og Krone. — Men dette er vor Ære og vor Triumph; thi i den Grad attraaer jeg det danske Rigets Hæder og den danske Kirkes Dphoielse, at det er mig kjærere at lide for den end at herske i den.“ Han vil ikke løskjøbes; thi „skændig er en Frikjøbelse, hvorved Kirkens Frihed forgaaer, hvorved Trældom erhverves.“ Da Paven erfarede, hvad der var vederfaret Essil, skrev han i October 1157 et heftigt Formaningsbrev til Keiseren, hvoraf der opstod Strid imellem dem.²⁾ Kort efter maa Essil være bleven løsladt; thi i Slutningen af samme Aar kronede han Kong Baldemar den 1ste i Roskilde.³⁾

Ogsaa under Baldemars Energjering vedblev Keiser Frederik at gjøre Fordring paa Lehnshoighed over Danmark, og Baldemar bestyrede ham selv deri ved at lade sit Valg stadfæste af ham.⁴⁾ Men tilligemed sit eget verdslige Overherredomme holdt Keiseren ogsaa fast ved den Hamburgske Kirkes Metropolitan-Æt, og i et Privilegium, som han den 16de Marts 1158 udstedte til Erkebisp Hartwig⁵⁾, stadfæstede han

¹⁾ Brevet er aftrykt i Münters Kirchengeschichte von Dänemark und Norwegen. Th. 2, p. 314.

²⁾ Suhm, Hist. af Danmark. VI, p. 274 ff.

³⁾ Anonymus Roskildensis (Langebek Scriptores I, p. 386).

⁴⁾ Suhm, Hist. af Danmark. VII, p. 18.

⁵⁾ aftrykt hos Staphorst. I, p. 559.

dens gamle Høihed over de Danskes, Svenskes, Norskes, Færrias, Grønlandernes, Helsinglændernes, Jøslændernes, Skridfinernes og alle nordlige Landes Kirker; imedens Pavens Privilegium af 21de Februar s. A.¹⁾ kun taler om Landet fra Elben ned til Havet og gjennem Slavernes Provinds til Fjorden Peene og Dstersøen. Men da efter Hadrian den Ades Død Striden mellem Alexander den 3die og Victor den 4de udbrød, og Eskil holdt med den Første, medens Baldemar ligesom den tydske Keiser og Erkebisp Hartvig var paa den Sidstes Side, syntes en ny Fare at true den nordiske Kirkes Uafhængighed, isald Victor skulde seire. Imidlertid nævner Victor i det Privilegium, som han i Aaret 1160 udstedte til Hartvig²⁾, kun Bisperne af Oldenburg, Mecklenburg og Røgeburg som hans Suffraganer, medens Alexander paa samme Tid stadfæstede Lunds Metropolitan-Net.³⁾ Men i Aaret 1162 modte Kong Baldemar efter Keiserens Indbydelse paa Conciliet i St. Jean de Laune, hvor Victor bandsatte Alexander, og her beklagede Erkebisp Hartvig, der var fulgt med Baldemar derhen fra Bremen, sig over, at de tre nordiske Riger med Vold og Magt havde løsrevet sig fra hans Erkebispstol, og fordrede af Keiseren og Paven Gjenindsættelse i sine gamle Rettigheder.⁴⁾ Frederik og Victor have sikkerlig ikke afflaact hans Forlangende, og man skulde næsten troe, at Baldemar ligesaa lidet har kunnet unddrage sig derfra som fra at hylde Keiseren. Joh. Messenius⁵⁾ fortæller, at Baldemar, for at unddrage sig fra denne Sag, foregav en Jagd og ved en

1) aftrykt hos Staphorst I, p. 558.

2) aftrykt hos Staphorst I, p. 569.

3) Suhm, Hist. af Danmark. VII, p. 95.

4) Historia archiepiscoporum Bremensium hos Lindenbrog (Scriptores rerum Germanicarum septentrionalium p. 104.)

5) Scandia illustrata, T. 2, under Aaret 1163.

saadan Velighed begav sig hjem; men denne Fortælling er vistnok opstaaet ved en Misforstaaelse af Saxos Beretning om Absalons Raad til Kongen, at han under Foregivende af Jagd skulde begive sig til Frankrig og derfra hjem for at undgaae at hylde Keiseren.¹⁾ Men om end Baldemar virkelig for Diebliffet har givet efter, saa har han dog vistnok efter sin Tilbagekomst til Danmark ikke tænkt paa at underkaste den danske Kirke under fremmed Myndighed, hvilket Absalon sikkert ogsaa vilde have gjort Alt for at forhindre. Snart efter erkjendte han desuden Alexander den 3die for den retmæssige Pave.

Baldemar den Store havde, for at sikke sit endnu ubefæstede Herredømme, hyllet den mægtige Barbarossa; men hans Sønner, der høste hvad han havde saaet, stode i et ganske andet Forhold til Tydskland. Men kun ved Keiserens Indflydelse kunde de Bremiske Erkebiskper haabe at gjenvinde deres gamle Magt, og nu maatte de derfor opgive dette Haab. Endnu eet Forsøg, ei mere rettet mod Danmark, men mod det mindre mægtige Sverrig, finde vi omtalt. Erkebisp Sigfrid (1178—1181) tvang nemlig en svensk Biskop Johannes, der reiste igjennem Bremen, til at aflægge Lydigheds-Eed til ham;²⁾ men efter sin Hjemkomst har denne Biskop naturligviis ikke taget Hensyn til dette afdwungne Lofte. Dette er vel det sidste Spor af Bremens Bestræbelse for at vedligeholde Høiheden over den nordiske Kirke, og endelig engang maatte Erkebisperne dog ogsaa indsee, at disse Bestræbelse vare aldeles frugtesløse. Imidlertid maae vi endnu omtale en Begivenhed, som maaskee staaer i Forbindelse hermed. Da nemlig Erkebisp Sigfrids Efterfølger, Hartvig den 2den, blev fordrevet i Maret 1191,

1) Saxo Gram. p. 780.

2) Suhm, Hist. af Danm. VIII, p. 142. henfører (efter Albert af Stade) denne Begivenhed til Maret 1186; besynderligt nok, da han selv p. 74 har omtalt Erkebisp Sigfrids Død i 1184.

og ligeledes efter hans Død 1207 valgte Capitlet i Bremen Biskop Baldemar af Slesvig til deres Erkebisp. Flere¹⁾ have formodet, at de herved have tænkt at gjenvinde Bremens gamle Høihed over Danmark; men snarere have de vel haabet, saaledes at bringe Ditmarsken, som havde givet sig ind under den Slesvigiske Biskop, tilbage under Erkesædet. Biskop Baldemar selv havde vistnok større Planer; men da han begge Gange strax igjen blev fordrevet fra Erkebispstolen, kunde han ikke bringe Noget til Udførelse.

Hermed er vor Opgave tilendebragt. Det gamle Erkebispedømme Hamburg, stiftet for at christne Norden, havde forud erholdt det kirkelige Herredømme over de Lande, det skulde vinde for Christenheden. Men kun enkelte af Erkebisperne havde med Iver og Trofskab opfyldt deres Kald; for de fleste var Bispedømmet Bremen blevet Hovedsagen. Fornemmelig fra England var Nordens endelige Omvendelse til Christendommen udgaaet, og Hamburgs Nødtigheder vare derfor ogsaa blevne truede fra denne Side. Smidlertid havde Erkebisperne dog vidst at bevare dem, og Adalbert havde stræbt efter at erholde en mere indgribende Myndighed. Men netop herved vantes Uafhængigheds-Bestræbelser i de nordiske Riger, og i Danmark, hvor Kirkevæsenet først ordnedes, blev Dunstet om at erholde en egen Erkebisp meget levende. Ved de Bremiske Erkebispers flette Forhold til Paven lettedes Udførelsen, og endelig oprettedes Erkesædet i Lund, som fik hele den nordiske Kirke under sig. Men den gamle Metropolitankirke benyttede de forandrede Forhold mellem Paven og Keiseren og Keiserens Indflydelse i Danmark til igjen at gjøre sine gamle Nødtigheder gjældende, og flere Gange aabnede der sig virkelig Udsigt for

¹⁾ f. Ex. Kranß (Dania, VII, 15) og Hvittfeldt (Danmarks Rigis Krønike, I, p. 175 fol.)

den til at sætte sine Hensigter igjennem. Men ligesom Reiserens Indflydelse i Danmark aldrig var stadig, saaledes vare de gode Udsigter for den Hamburgske Stol ogsaa kun øieblikkelige, og efterat Danmark var blevet indvortes roligt og mægtigt, og de andre nordiske Riger ogsaa hvert havde faaet sin Erkebisp, ophørte alt Haab om nogensinde at gjenoprette den gamle Metropolitanret. Den nordiske Kirke var og blev uafhængig.

Skoleefterretninger

for

1844—1845.

Hyad Lærerpersonalet angaaer, har jeg allerede i forrige Aars Program berettet, at Skolens Overlærer var bleven befordret fra 1ste Juli f. A. at regne. Af Grunde, som det her ikke er passende at udvikle, havde det mange Bensteligheder, inden hans Plads igjen kunde blive besat. Vel blev forhenværende Overlærer ved Kolding lærde Skole, Magister J. B. J. Bjerregaard under 27de Decbr. f. A. allernaadigst udnævnt til Overlærer ved Slagelse lærde Skole; men allerede den 24de Januar d. A. blev han, uden at have tiltraadt dette Embede, efter sit Dnske i Raade entlediget deraf. Endeligen meddelte den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler under 6te Februar d. A. Adjunct ved Roskilde Kathedralskole, Cand. Philolog. Søren Bloch Thrige Constitution til indtil videre at overtage en Overlærers Functioner ved denne Skole, hvor han tiltraadte sine Forretninger den 26de Martz. Da Skolens Lærerpersonale saaledes er fuldtaligt, har jeg troet at burde meddele den Timetabel, som for Tiden følges ved Underviisningen. Bogstaverne E., Th., A., O., M., F., H. betyde Elberling, Thrige, Andersen, Olivarius, Monster, Fischer, Hansen.

Timetabel for Slagelse lærde Skole.

Time.	Classc.	Mandag.	Tirsdag.	Onsdag.	Torsdag.	Fredag.	Løverdag.
9—10.	IV	Lat. Stil E.	Latin E.	Latin E.	Latin E.	Lat. Stil E.	Latin E.
	III	Latin Th.	Religion O.	Historie A.	Lat. Stil Th.	Arithmetik F.	Lat. Stil Th.
	II	Latin O.	Græsk Th.	Dans F.	Religion F.	Latin O.	Historie A.
	I	Dans M.	Religion F.	Regning F.	Dans M.	Lyds M.	Latin O.
10—11.	IV	Lat. Stil E.	Græsk E.	Lat. Gram. E.	Græsk E.	Lat. Stil E.	Græsk E.
	III	Geographie A.	Latin Th.	Arithmetik F.	Lat. Stil Th.	Hebraisk F.	Lat. Stil Th.
	II	Lyds M.	Geometrie F.	Latin O.	Geographie A.	Græsk Th.	Latin O.
	I	Latin O.	Latin O.	Historie A.	Latin O.	Latin O.	Geographie A.
11—12.	IV	Historie A.	Arithmetik F.	Fransk M.	Geometrie F.	Græsk E.	Arithmetik F.
	III	Græsk E.	Kalligraphie M.	Græsk E.	Geographie A.	Latin Th.	Historie A.
	II	Arithmetik F.	Latin O.	Arithmetik F.	Græsk Th.	Geometrie F.	Kalligraphie M.
	I	Latin O.	Geographie A.	Latin O.	Latin O.	Historie A.	Latin O.

12—1.	IV	Geometrie	F.	Geographie	A.	Math. Press.	F.	Geographie	A.	Gymnastik	M.	} Gymnastik M.	
	III	Gymnastik	M.	Geometrie	F.	Latin	Th.	Geometrie	F.	Historie	A.		
	II	Geographie	A.	} Gymnastik M.	}	Gymnastik	M.	Lat. Stil	O.	Tegning	H.	
	I	Rectors Time.				Gymnastik	M.	Tegning	H.		
3—4.	IV	Religion	O.	Hebraisk	F.	Historie	A.	Fransk	M.	Historie	A.	Tydst	E.
	III	Fransk	M.	Historie	A.	Regning	F.	Dansk	Th.	Fransk	M.	Kalligraphie	M.
	II	Græsk	Th.	Fransk	M.	Latin	O.	Latin	O.	Regning	F.	Lat. Stil	O.
	I	Historie	A.	Latin	O.	Kalligraphie	M.	Regning	F.	Latin	O.	Regning	F.
4—5.	IV	Latin	E.	Dansk Stil	Th.	Lat. Stil	E.	Tydst	E.	Latin	E.	Dansk	Th.
	III	Latin	Th.	Græsk	E.	Latin	Th.	Latin	Th.	Latin	Th.	Bibelsk Hist.	O.
	II	Regning	F.	Historie	A.	Historie	A.	Kalligraphie	M.	Historie	A.	Dansk	M.
	I	Kalligraphie	M.	Dansk	M.	Tydst	M.	Historie	A.	Dansk	M.	Bibelsk Hist.	F.
5—6.	IV	Græsk	E.	Nov. Test. og Bi- belsk Hist.	O.	Græsk	E.	Historie	A.	Hebraisk	F.	Religion	O.
	III	Dansk	Th.	Tydst	M.	Lat. Gram.	Th.	Græsk	E.	Græsk	E.	Tydst	M.
	II	Bibelsk Hist.	F.	Rectors Time.		Tydst	M.	Regning	F.	Fransk	M.	Tegning	H.
	I		Tegning	H.	

Desuden gives hver Morgen fra Kl. 8—9 Underviisning i Sang for dem af Skolens Disciple, som have Anlæg dertil.

Uagtet man af den anførte Timetabel vil kunne see, hvor mange ugentlige Timer der har været tildeelt ethvert Fag i de forskjellige Classer, vil jeg dog for en lettere Dversigts Skyld meddele følgende Schema:

Fagene.	IV	III	II	I	Summa.
Danst	2	2	2	4	10
Latin	12	13	9	11	45
Græsk	6	5	4	"	15
Hebraisk	2	1	"	"	3
Tydsk	2	2	2	2	8
Fransk	2	2	2	"	6
Religion	3	2	2	2	9
Historie	4	4	4	1	16
Geographie	2	2	2	2	8
Arithmetik med Regning.	3	3	5	3	14
Geometrie	2	2	2	"	6
Skrivning	"	2	2	2	6
Tegning	"	"	2	2	4
Gymnastik	1	1	1	1	6
	I		I		
Rectors Time	"	"	1	1	2
	42	42	41	35	158

Fagene have været fordelt paa følgende Maade imellem Skolens Lærere:

1. Rector: Latin, Græsk og Tydsk i 4de Classe samt Græsk i 3die Classe; desuden har han 1 Time om Ugen i hver af de to nederste Classer. Tilsammen 27 Timer.

2. Const. Overlærer Thyrige: Dansk i de to øverste Classer, Latin i 3die Cl. og Græsk i 2den Cl. 21 Timer.

3. Adjunct Andersen: Historie og Geographie i hele Skolen. 24 Timer.

4. Adjunct Olivarius: Religion i de to øverste Classer og Latin i de to nederste. 25 Timer.

5. Const. Adjunct Mønster: Dansk i de to nederste Classer, Tydsk og Skrivning i de tre nederste, Fransk i de tre øverste; tilsammen 24 Timer. Desuden besøger han Gymnastikunderviisningen i 6 Timer om Ugen.

6. Const. Adjunct Fischer: Mathematik i hele Skolen, Hebraisk i de to øverste Classer og Religion i de to nederste. 27 Timer.

7. Stadsmusicus Schwarz underviser 6 Timer om Ugen i Sang.

8. Malermester Hansen underviser de to nederste Classer i Tegning 4 Timer om Ugen.

Antallet af Skolens Disciple beløb sig efter sidste Program til 39. Af disse bleve 4 dimitterede med det Udfald, som den paa næste Side aftrykte Liste udviser. Af de øvrige ere følgende efterhaanden udmeldte: Hartvig Frisch, udmeldt den 3die August f. A. for tilligemed en yngre Broder at optages i Sorø Akademies Skole; Moriz Christian Julius Anthon og Hugo Rudolph Anthon, udmeldte den 10de April d. A. for at følge med deres Forældre til Horsens, til hvilken By deres Fader er bleven forflyttet. — Derimod optoges i October f. A. 2 nye Disciple. Skolen har saaledes for Diebliffet 34 Disciple, der paa følgende Maade ere fordelte i Classerne:

Skolens Dimittender i Mæret 1844.

Dimittendernes Navne.	Udarbejdsse i Modersmaalet	Latin.	Latinsk Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Religion.	Geographic.	Historie.	Arithmetik.	Geometric.	Lyds.	Gramm.	Evangel. Charakter.
1. C. Salicath	Laud.	H. ill.	N. cont.	Laud.	Laud.	Laud. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	H. ill.	} Haud illaudabilis.
2. F. C. J. D. Møller	H. ill.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud. p. c.	Laud.	Laud.	Laud.	
3. J. J. L. Schierner.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	* Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	} Haud illaudabilis.
4. S. R. S. J. Magnus	H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	* H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	H. ill.	} Haud illaudabilis.

* betegner, at et Pensum Græsk er angivet istedetfor Hebraisk.

Fjerde Klasse.

1. Mathias Augustinus Alsing, Søn af Procurator H. P. Alsing, Eier af Falkenboi.
2. Niels Peter Christian Martin Sylow, Søn af Cancellieraad C. E. Sylow, Borgermester i København.
3. Hans Peter Strande, Søn af Kjøbmand D. N. Strande i Slagelse.
4. Emil Christian Frederik Alexander Lassen, Søn af afdøde Kjøbmand N. Lassen i Slagelse.
5. Sæmund Gunløgsen, Søn af afdøde Pastor Gunløg Thorderfen, Præst til Hallormstade Præstefald under Søndermule Sysfel paa Island.
6. Søren Gotlob Harboe, Søn af Pastor N. M. Harboe, Sognepræst for Magleby Menighed ved Skjelskør.
7. Povel Solvtoft Christian Harboe, Broder til Nr. 6.
8. Peter Frederik Carl Emil Salicatti, Søn af Provst G. G. Salicatti, Sognepræst til St. Michels Kirke i Slagelse.
9. Erich Vegtrup Holst, Søn af Pastor H. G. Holst, Sognepræst til Egitsølesmagle i Sjælland.
10. Peter Bone Falk Ronne, Søn af Pastor E. F. Ronne, Sognepræst for Høve og Flakkeberg Menigheder.

Tredie Klasse.

1. Jørgen Peter August Møller, Søn af Toldkasserer P. Møller i Skjelskør.
2. Edward Frederik Beck, Søn af Provst J. P. H. Beck, Sognepræst i Ulbye.
3. Christian Otto Peter Grundtvig, Søn af Kjøbmand P. C. T. Grundtvig i Ringsted.

4. Ludvig Peter Christian Engberg, Søn af Forpagter L. C. Engberg paa Giirendahl.
5. Porenz Johan Detlef Werner, Søn af Procurator og Tiendecommissair C. J. Werner, Forvalter ved Ringsted-Kloster.
6. Jørgen Jørgensen Hjorth, Søn af Proprietair J. Hjorth paa Soelberggaarden.

Anden Klasse.

1. Jens Holger Apsenius Bache, Søn af Pastor J. A. Bache, Sognepræst i Jyderup.
2. Johannes Magnus Waldemar Nellesmann, Søn af Cancellieraad, Hospitalsforstander M. G. Nellesmann i Slagelse.
3. Carl Biggo Gøysche, Søn af Pastor H. C. Gøysche, Sognepræst til Jyderup ved Slagelse.
4. Johan Wilhelm Beck, Broder til Nr. 2 i 3die Klasse.
5. Conrad Johan Christian Thuesen, Søn af Procurator D. Thuesen i Skjelskør.
6. Niels Benzon, Søn af Pastor C. H. B. Benzon, Cappellan pro persona ved St. Peters Kirke og Hospitalet i Slagelse.
7. Rasmus Peter Fog, Søn af Procurator S. L. Fog i Slagelse.
8. Frederik Wulff, Søn af Rjobmand A. Wulff i Slagelse. (Ustuderende.)
9. Friis Ulrik Bülow, Søn af forhenværende Forpagter C. C. W. Bülow ved Slagelse.

Første Klasse.

1. Frederik Conrad Petersen, Søn af afdøde Spindecmeester J. Petersen i Slagelse.

2. Carl August Elberling, Søn af Skolens Rector.
3. Heinrich Ludvig Ferdinand Schæffer, Søn af Bagermester G. H. E. Schæffer i Slagelse.
4. Rudolph Emil Elberling, Broder til Nr. 2.
5. Harald Salicatti, Broder til Nr. 8 i 4de Classe.
6. Theodor Valentin Schou, Søn af Kjøbmand H. H. Schou i Slagelse.
7. Waldemar Oldenburg, Søn af afdøde Pastor L. W. Oldenburg, Sognepræst for Sorterup og Ottestrup.
8. Niels Waldemar Holst, Søn af Uhmagermester J. Holst i Slagelse.
9. Henrik Jørgen Greensteen, Søn af afdøde Godsforvalter A. Greensteen paa Nygaard.

Af disse Disciple ere M. A. Alsing, N. P. C. M. Sylow, E. C. F. A. Lassen, P. S. C. Harboe, P. F. C. E. Salicatti og P. B. F. Rønne indmeldte for at dimitteres til Universitetet.

De i indeværende Skoleaar i de forskjellige Classer gennemgaaede Pensaa ere følgende:

Fjerde Classe: Livii Hist. lib. I et V; Ciceronis Disputatt. Tuscul. lib. II et III; Eiusd. Orat. pro S. Roscio Amerino; Horatii Epistolae; Virgillii Aeneid. lib. II et IV; Madvig's Latinse Sproglære. — Herodoti Hist. lib. IX; Platonis Crito; Luciani Dialogi Deorum et Dialogi marini; Homeri Iliad. lib. I—IV; Panges Græske Grammatik, især Syntaxen. — 3 Hebraisk have de ældre Disciple læst hele Genesis, de yngre cap. 1—40; Whittes Hebraiske Sproglære. — Thortsens Historiske Udsigt over den Danske Litteratur § 12—16. Hver Uge er en Udarbejdelse skreven hjemme,

hyllsen, efter at være rettet hjemme af Læreren, er gennem-
 gaact paa Skolen; enkelte historiske Udarbejdelser ere ogsaa
 skrevne paa Skolen. — Krog Meyers Lærebog i den kristelige
 Religion; Herslebs Bibelhistorie; Matthæi Evangelium. —
 Den gamle Historie efter Langberg, Middelalderens og den
 nyere Historie efter Andersen. — Geographien efter Jørgens-
 lev. — Det befalede Cursus af Arithmetiken efter Bergs Lære-
 bog, samt Ligninger af første og anden Grad, exponentielle
 Ligninger og Logarithmer. — Den plane Geometrie efter
 Bergs Lærebog, samt Algebraens Anvendelse i Geometrien og
 den plane Trigonometrie efter samme Forfatter. — Hjorts
 Tydske Lærebog (1ste Udg.) S. 319—25, 327—29, 332—47,
 355—75, 384—96; Schillers Wallensteins Tod 5ter Aufzug,
 Wallensteins Lager; Hjorts Tydske Grammatik. — Bjerrings
 Lectures Françaises (2den Udg.) S. 81—152 og 1—10;
 Borrings Franske Grammatik.

Tredie Klasse: Caesaris Comm. de Bello Gall. lib.
I et **II**; Ciceronis Orat. pro lege Manilia, in Catilinam
I et **II**; Terentii Phormio; af Madvigs Latinske Sproglære
 Formlæren og af Syntaxen fra tredie Afsnit til Slutningen. —
 Herodoti Hist. lib. **I** c. 108—176 incl.; Homeri Iliad. lib.
XVI vs. 351—**XVII** vs. 559; af Langes Grammatik Form-
 læren. — Af Genesis de Eldre cap. 1—7, de Yngre cap.
 1—2. Af Whittes Hebraiske Sproglære have de Eldre læst
 indtil tiende Capitel med Undtagelse af Nominallæren, de Yngre
 en Udsigt over de regelmæssige Former. — H. P. Holsts
 Danske Lærebog for Mellemclasserne og de høiere Classer,
 1ste Deel S. 89—272; Bengiens Grammatik. Een Stil
 ugentlig (Oversættelser især fra Tydsk, lette historiske Opgaver
 o. s. v.) skreven paa Skolen. — Krog Meyers Lærebog fra
 Begyndelsen indtil „Pligter mod Andre;“ Herslebs Bibelhistorie

fra Begyndelsen indtil Jesu Tidelses Historie, med Undtagelse af Udsigten over det Gamle Testaments Skrifter. — Af den ældre Historie: Persiens og de Græske Staters Historie; af den nyere: Spaniens, Nederlandenes, Englands og Danmarks Historie indtil Kong Hans. — Af Geographien: Landene i Europa fra Spanien, Asien og af Africa Nigern til Sudan. — Arithmetik: det befalede Cursus efter Bergs Arithmetik, samt Figuringer af første Grad og Logarithmer. — Geometrie: det befalede Cursus efter Bergs Geometrie. — Hjorts Tydske Læsebog (2den Udg.) S. 312—26, 333—58; Sammes Grammatik til Syntaxen. — Borrings Études littéraires Tome I (3die Udg.) S. 87—109, 242—256; af Sammes Grammatik de uregelrette Berber og de vigtigste Dele af Syntaxen.

Anden Klasse: Cornelii Nepotis Datames, Epaminondas, Pelopidas, Agesilaus, Eumenes, Phocion, Timoleon, de Regibus, Hamilcar; Phaedri Fabular. lib. I, III 16 ad fin., IV, V; Madvigs Latinske Sprogkære fra Begyndelsen indtil sjette Capitel i Ordsøiningslæren: „Om Infinitiv og dens Tider.“ — Langes Græske Læsebog S. 1—18; de Eldre tillige S. 19—28. Alle Exemplerne til at oversætte fra Dansk til Græsk ere oversatte, deels mundtligt, deels skriftligt. Af Langes Grammatik det Meste af Formlæren med Undtagelse af det, der henhører til den episke Dialekt. — Mallings Store og gode Handlinger (2den Udg.) S. 93—170; Bengiens Grammatik, Formlæren og Orddannelselæren til § 5; een Stil om Ugen efter Borgens Veiledning, øverste Partie 7de, 9de, 10de, 11te, 12te, 13de, 19de Lect. og Oversættelser fra Tydsk og Fransk, nederste Partie de 7 første Lektionen. — Balles Lærebog i den kristelige Religion, de fire sidste Capitler; af Herslebs Bibelhistorie det Nye Testament indtil Apostlernes Historie. — Af den ældre Historie: Slutningen af de Græske

Staters Historie fra Theben under Pelopidas og Epaminondas, Macedonien, de mindre Stater i Lille Asien, og af Romernes Historie til Aar 406 f. Chr. F.; af den nyere Historie: Portugals, Spaniens, Nederlandenes, Englands og Danmarks til Erik Lammet. — Af Geographien: Slutningen af America fra Buenos Ayres, Australien; af Europa Norge, Sverrig, Rusland, Polen, Preussen, Tydskland, de Østerrigiske Stater, Danmark og Holland. — Arithmetik: efter Berg Cap. I—VI, Cap. VIII til Nr. 130, Cap. X indtil Nr. 159 og Cap. XIII. — Geometrie: første Hovedafdeling af Bergs Geometrie. — Riises Tydske Læsebog for Begyndere (3de Udg.) S. 94—149; Hjorts Grammatik, Formlæren. — Borrings Manuel de langue Française (4de Udg.) S. 24—63; Sammes Grammatik S. 29—95. Den yngre Afdeling Borrings Manuel, Chorlæsning og oversat S. 6—23, efter Sammes Grammatik Hjelpeverbene; tillige er deels et Stykke af det Læste lært udenad, deels et Stykke deraf affrevet.

Første Klasse: Borgens Latinske Læsebog, det ældre Partie fra § 41 i tredje Afsnit indtil § 54 i sjette Afsnit, det yngre Partie fra Bogens Begyndelse indtil fjerde Afsnit; af Madvigs Sproglære fra Begyndelsen til Ord-dannelselæren. — Molbechs Danske Læsebog S. 81—170. Dplæsning, grammaticalsk Analyse, mundtlige Staveøvelser; Dypermanns Indledning til den Danske Sproglære; Dictat to Gange om Ugen og i det sidste Halvjaar tillige een Stil om Ugen efter Borgens Vejledning (1ste og 2den Lect.). — Valles Læsebog, de fire første Capitler; Birchs Bibelhistorie. — Rosfods Udtog af Historiens vigtigste Begivenheder paa Videt nær. — Af Geographien: Staterne i Europa fra Holland og af Asien Nigern indtil Persien. — Riises Tydske Læsebog, Chorlæsning, Over-

fættelse S. 22—38. Retroverteren til Tydsk, grammaticalsk Analyse.

Bed Tegneunderviisningen i de to nederste Classer oven Disciplene afværende i geometrisk Tegning og Frihaands-tegning.

Ligesom i de foregaaende Aar skal jeg nu meddele et Udtog af Skolens Regnskab for Aaret 1844:

	Rbd.	Skil.
Samtlige Indtægter have beløbet sig til	15689	7
Udgifterne	13436	94
Beholdning	2252	9
Indtægterne have været følgende:		
1. Beholdning efter Regnskabet for 1843.	2186	42½
2. Restancer efter Regnskabet for 1843.	273	31
3. Renter af Skolens Kapital (828¼ Rbd.)	33	12
4. Heininge Sogns Kongetiende (113 Tdr. 4½ Skp. Byg)	370	25
5. Af Byens Kirker 3 Tdr. Byg	9	51
6. Afgiften af Skolegaardens Grundtaxtlod (7½ Tdr. Land).	19	25
7. Degnepensioner	223	80
8. Samtlige Skolecontingenter (Skolepenge, Lyses og Brændepenge, Indskrivningspenge, Refusion for Charakterbøger)	808	82
9. Indtægter af Slagelse Hospital	10662	22
10. Overtid af Kallundborg nedlagte Latinskoles Indtægter for Aaret 1843.	249	94
11. Renten af det Drølevske Legat fra Korsør (50 Rbd.)	2	"
12. Refusion af Skatter af Skolens Jorder	25	22½
13. Tilbagebetalte Gageforffud	825	"
Tilsammen	15689	7

Udgifterne have været følgende:

	Rbd.	Skil.
1. Gager til Skolens faste og constituerede Lærere.	3650	"
2. Betaling til andre Lærere (Sanglærer, Gymnastiklærer og Tegnelærer).	258	"
3. Gratialer til tre Lærere.	400	"
4. Pension til en entlediget Lærer.	533	32
5. Regnskabsførerens Procenter for 1844.	185	2
6. Skatter af Skolegaarden, dens Jorder og Heininge Tiende	117	26
7. Udgifter til Bibliothekets Forsyning.	176	40
8. Udgifter i Anledning af Bygningernes Bedligholdelse	198	87
9. Udgifter til Inventariets Bedligholdelse og Forøgelse	23	36
10. Udgifter til de gymnastiske Apparaters Bedligholdelse og Forøgelse samt til Badetoure for Disciplene.	85	29
11. Brændselsfornødenheder.	141	32
12. Belysningsudgifter.	41	80
13. For Skoleopvartningen og Budlon	34	"
14. Expeditionsgæbyr	12	"
15. Reengjøringsudgifter.	49	77
16. Udgifter i Anledning af Programmet for 1844.	98	23
17. Forffjellige Udgifter	27	14
18. Bevilgede Gageforstkud	900	"
19. Afgivet Overskud til den almindelige Skolefond	6500	"
Tilsammen	13436	94

Skolebeneficierne for Skoleaaret fra 1ste October 1844 til 30te Septbr. 1845 ere ved Resolutioner af den kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler af 19de Novbr. og 3die Decbr. 1844 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbdl. Soly (af hvilke 20 Rbdl. udbetales og 30 Rbdl. oplægges): N. P. C. M. Sylow, E. C. F. A. Lassen og S. Guntzgen.

2. Mellemste Stipendium, 35 Rbdl. Soly (af hvilke 15 Rbdl. udbetales og 20 Rbdl. oplægges): M. A. Alling og P. B. F. Ronne.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbdl. Soly (af hvilke 10 Rbdl. udbetales og 10 Rbdl. oplægges): P. S. C. Harboe, P. F. C. C. Salicatti, E. B. Holst og J. P. A. Møller.

4. Fri Underviisning (foruden Stipendiarierne): J. M. W. Nellesmann, N. Benzon, E. J. C. Thuesen, N. P. Fog, F. H. Bülow, C. A. Elberling, F. C. Petersen, H. J. Greensteen, W. Oldenburg og som extraordinair Gratist N. C. Elberling.

Disciplenes Morsskabsbibliothek har i afsigte har modtaget følgende Tilvært:

Anderesen, Billedbog uden Billeder.

— Nye Eventyr, 2den og 3die Samling.

J. Baggesen, Danske Bærker, 1—3 Bind.

Barfod, Scandinavisk Folketalender for 1845.

C. Bernhard, Noveller, 2den Udg., 6te Bind.

St. St. Blicher, 5 Noveller og 2 jydsk Sange.

A. Dumas, Le maître d'armes, tom. 1—2.

Heiberg, Urania for 1845.

Herz, Lyriske og dramatiske Digte, 1—2 Bind.

— Kong René's Datter, lyrisht Drama.

- Jugemann, Fortællinger, 1—2 Bind.
 Johannes Jacobs, Kunstnerfamilien.
 N. James, Charles Tyrrell, oversat, 1—2 Deel.
 — Darnley, oversat, 1—3 Deel.
 — Arabella Stuart, oversat, 1—3 Deel.
 Julius, Aftener i Grosserer Willemanns Huus.
 Molbeck, Lund, Upsala og Stockholm i 1812.
 P. L. Møller, Gæa.
 N. Steffens, Volkskalender für 1845.
 Wesfel, Samlede Digte, 1—2 Bind.
 Zehleenschläger, Digterværker, 1—4 Bind.

Udsigt over Morstabsbibliothekets Regnskab indtil
 1ste Juli 1845.

Indtægter:

1. Beholdning efter Regnskabet indtil Juli 1844.	6 Rbd.	41 St.
2. Contingent af 36 Deeltagere, Juli 1844 .	18	— —
3. Contingent af 33 Deeltagere, Decbr. 1844	16	— 48 —
	<hr/>	
	Tilsammen	40 Rbd. 89 St.

Udgifter:

1. Indkjøb af Bøger ifølge Regning fra Bog-		
handler Reigel	17 Rbd.	48 St.
2. Bogbinderregning for 31 Bind.	5	— 16 —
	<hr/>	
	Tilsammen	22 Rbd. 64 St.
	<hr/>	
	Beholdning	48 Rbd. 25 St.

Skolebibliotheket selv er siden sidste Programms Udgivelse blevet forøget med følgende Bøger:

- J. Nafl, Erindringer som Bidrag til Norges Historie fra 1800—1815. I—III. Christiania 1844—45. 8.
- J. Adler, Esterretninger angaaende Byen Ribe. 9de Samling. Ribe 1844. 8. (Progr.)
- Afstykker til Oplysning især af Danmarks indre Forhold i ældre Tid. Samlede og udgivne af Sjens Stifts litteraire Selskab. I og II, 1. Odense 1841—44. 4.
- C. F. Allen, de rebus Christiani II exsulis. Pars I. Hafniae 1844. 8.
- Arnobii adversus nationes libri VII. Recensuit, perpetuis commentariis illustravit G. F. Hildebrand. Halis Saxonum 1844. 8.
- Babrii Fabulae Aesopaeae. C. Lachmannus et amici emendarunt. Ceterorum poetarum choliambi ab A. Meinekio collecti et emendati. Berolini 1845. 8.
- Jens Baggesens Biographie, udg. af N. Baggesen. II, 2. Kbhvn. 1844. 8.
- Becker's Verdenshistorie. X, 5—XII, 4. Kbhvn. 1844—45. 8.
- Bendixen, de primis, qui Athenis exstiterint, bibliopolis. Husumi 1844. 4 (Progr.)
- C. F. W. Bendz, Breve fra forskjellige Mænd til Prof. Rector D. Worm. Horsens 1844. 8. (Progr.)
- H. Berghaus, Allgemeine Länder- und Völkerkunde. 6ter Bd. Stuttgart 1844. 8.
- N. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. II, 1 og 2. Kbhvn. 1844—45. 8.

- C. H. Biering, Populær Lærebog i Mechanik. Kbhvn. 1844. 8.
 — Historia problematis cubi duplicandi. Hauniæ 1844. 4.
- H. H. Blache, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Aarhus Cathedralsskole i Septbr. 1844. Aarhus. 8.
- S. N. J. Bloch, Bidrag til Roskilde Domskoles Historie. 3die Hefte. Roskilde 1844. 4. (Progr.)
- Bodsrift til ad hlusta á Þá opinberu yfirheyrslu i Bessastada Skóla Mai 1844. Videyar Klaustri 1844. 8.
- P. G. Bohr, Historisk Beretning om Oprettelsen af Realklasser ved Rønne lærde Skole. Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- B. Borgen, Efterretninger om Metropolitanaskolen for Skoleaaret 1843—44. Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- Th. Bricka, Om Ansamlinger af Pus i Indvoldene. Kbhvn. 1844. 8.
- P. D. Brøndstedts Rejse i Grækenland i Aarene 1810—1813. I—II. Kbhvn. 1844. 8.
- Budget for Aaret 1845. Kbhvn. 1845. 4.
- M. Dittmann, Die drei merkwürdigen Cyclen in unserer Festrechnung. Flensburg 1844. 4. (Progr.)
- J. H. E. Eggers, Geschichte des Altonaischen Gymnasiums. 3te Abth. Altona 1844. 4. (Progr.)
- C. W. Elberling, Anmærkninger til D. Horatius Flaccus's 2det Brev i 1ste Bog. Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- J. S. Ersch und J. G. Gruber, Allgemeine Encyclopædie. 1ste Sect. 38—40 Th.; 2te Sect. 22 u. 23 Th.; 3te Sect. 18 u. 19 Th. Leipzig 1843—44. 4.
- Th. H. Erslew, Almindeligt Forfatter=Lexicon. 7de Hefte. Kbhvn. 1845. 8.
- H. M. Flemmer, Om samlet Skoletid. Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- For Literatur og Kritik. II, 4—III, 2. Odense 1844—45 8.

W. Freund, Wörterbuch der Lateinischen Sprache. III, 1.
Leipzig 1845. 8.

Geschichte der europäischen Staaten, herausgegeben von A. H. L.
Heeren und J. A. Ukert. 21ste Liefer. 2te Abth. Ham-
burg 1844. 8. — Nebst Register von J. H. Möller.
Ibid. eod.

N. F. S. Grundtvig, Danffe Ordsprog og Mundheld.
Kbhvn. 1845. 8.

H. H. Hagerup, De catechumenis ecclesiae Africanæ in eunte
saeculo quinto Disputatio. Hauniae 1844. 8.

M. Hammerich, Om de lærde Skolers Reform. Kbhvn.
1844. 8. (Progr.)

M. Hassing, De Syphilide kali hydriodico tractata. Hau-
niae 1845. 8.

G. W. F. Hegel, Grundlinien der Philosophie des Rechts.
Berlin 1840. 8.

— Philosophische Propädeutik. Ibid. eod.

— Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte. Ibid. eod.

A. I. F. Henrichsenii epistola critica de consilio Con-
vivii Xenophontei. Slesvici 1844. 4. (Progr.)

N. J. F. Henrichsen, Om Homers foregivne Grav paa
Den Jos. Odense 1844. 8. (Progr.)

Historiske Fortællinger om Islændernes Færd hjemme og ude.
4de Bd. Kbhvn. 1844. 8.

Historisk Tidsskrift. V, 2. Kbhvn. 1844. 8.

Q. Horatius Flaccus. Recensuit atque interpretatus est
I. C. Orellius. Editio II. Vol. II. Turici 1844. 8mai.

Q. Horatii Flacci Epistolas commentariis uberrimis
instructas edidit S. Obbarius. Fasc. VI. Lips. 1845. 8.

Index Lectionum in universitate regia Hauniensi per seme-
stre hibernum a. 1844 et per semestre aestivum a. 1845
habendarum. Hauniae 1844—45. 4. — Samme paa Danff.

- C. F. Ingerslev, *Efterretninger om Kolding lærde Skole i Skolcaaret 1843—44.* Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- Kalidasas, *Sakuntala, Skuespil i syv Optrin, oversat og forklaret af M. Hammerich.* Kbhvn. 1845. 8.
- H. Kiepert, *Topographisch- historischer Atlas von Hellas und den Hellenischen Colonien. I—II Heft.* Berlin 1841—42. Fol.
- Kolster, *Ueber den Philoktet des Sophokles.* Jyehoe 1844. 4. (Progr.)
- H. Krøyer, *Naturhistorisk Tidsskrift. Ny Række I, 3—4.* Kbhvn. 1844—45. 8.
- Langbehn, *Ueber Schulgrammatik u. Schullericon der Griechischen u. Lateinischen Sprache.* Hadersleben 1844. 4. (Progr.)
- E. Lembcke, *Fremstilling af Stændernes Forhold i Middelalderen.* Kbhvn. 1844. 8. (Progr.)
- Lister over Examen Artium i Aaret 1844. Kbhvn. Fol.
- Liste over Anden Examen i Aaret 1844. Kbhvn. Fol.
- H. Mahlmann, *Register Karte zu C. Ritters Erdkunde.* Berlin 1844. Landk.
- J. H. Mansa, *Nørrejylland. Pl. V. Landk.*
- H. Martensen, *Grundrids til Moralphilosophiens System.* Kbhvn. 1844. 8.
- E. v. Meyeren, *Jorden og dens Beboere. 3die Afdel.* Kbhvn. 1844. 8.
- Michelet, *Histoire de France. I—V.* Paris 1835—41. 8.
- K. L. Michelet, *Einleitung in Hegel's philosophische Abhandlungen.* Berlin 1832. 8.
- G. Mühlmann und E. Jenicke, *Repertorium der classischen Philologie und der auf sie sich beziehenden pädagogischen Schriften. I—3 Heft.* Leipzig 1844—45. 8.
- L. Müller, *De re militari Romanorum quaedam e Caesaris commentariis excerpta.* Kiel 1844. 4. (Progr.)

Oratores Attici. Recognoverunt, annotationes criticas addiderunt, fragmenta collegerunt, onomasticon composuerunt I. G. Baiterus et H. Sauppius. Fasc. I—VI. Turici 1838—43. 4

J. N. Dstermann, Om Afgangs-Examen i den reformerede Skole. Kbhvn. 1845. 8.

N. Pauly, Real-Encyclopädie der classischen Alterthumswissenschaft. 51—56 Liefer. Stuttgart 1844—45. 8.

A. Petersen, De forma et conditione orationis de corona a Demosthene apud iudices recitatae. Glückstadt 1844. 4. (Progr.)

S. Aurelii Propertii Elegiarum libri IV. Recensuit et commentariis illustravit G. A. B. Hertzberg. III (1—2). Halis 1845. 8.

Den danske Psalmesdigting samlet og ordnet af C. J. Brandt og E. Helweg. 2det—5te Hefte. Kbhvn. 1844—45. 8.

F. von Raumer, Historisches Taschenbuch. Neue Folge. 3ter u. 4ter Jahrg. Leipzig 1842—43. 8.

Regnskabs-Oversigt for Aaret 1843 over samtlige Stats-Indtægter og Udgifter. Kbhvn. 1845. 4.

F. Richardt og T. N. Becker, Prospecter af danske Herregaarde. I, 2—4; II, 1. Kbhvn. 1844—45. Tversol.

C. Ritter, Die Erdkunde von Asien. Bd. VII, 2te Abth. Berlin 1844. 8.

C. P. Rosendahl, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Nykøbing Cathedralsskole 1844. Nykøbing. 8.

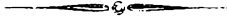
J. Ræder, Danmarks Krigs- og Politiske Historie fra 1807—1809. I, 1—2. Kbhvn. 1845. 8.

C. Aem. Scharling, Comm. de fide et auctoritate historica Evangelii Ioannei. Hauniæ 1844. 4 (Progr.)

N. W. Scheel, Om Kjøbenhavns Universitets Collegier og

- Stipendier for de Studerende ved dette Universitet. Kbhvn. 1844. 4. (Progr.)
- J. F. Schouw, Danst Ugeskrift. Nr. 121—171. Kbhvn. 1844—45. 8.
- J. F. Schouw og D. F. Eschricht, Afbildninger af Dyr og Planter. 12te Hefte. Kbhvn. 1844. 8.
- Lh. Schreiter, Ueber das historische Princip des Gymnasial-Unterrichts. Rendsburg 1844. 4. (Progr.)
- H. P. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1843. Kbhvn. 1844. 8.
- L. Annaei Senecae Opera. Recensuit C. R. Fickert. III. Lipsiae 1845. 8.
- Sophoclis Fragmenta explicuit E. A. I. Ahrens. Parisiis 1844. 8mai.
- H. Stephani Thesaurus Graecae linguae. Vol. V fasc. 5; Vol. VI fasc. 3—4. (Nr. 33—35). Parisiis 1844—45. Fol.
- Strabonis Geographica. Resensuit, commentario critico instruxit G. Kramer. Vol. I. Berolini 1844. 8.
- (E. Tauber) Samling af biographiske Notiser om Noгле af de fra Aalborg Kathedralsskole til Universitetet dimitterede Disciple. 3die Hefte. Aalborg 1844. 8. (Progr.)
- G. T. Thomsen, Om Lord Byron. Kbhvn. 1845. 8.
- E. A. Thortsen, Efterretninger om Randers lærde Skole for Skoleaaret 1843—44. Randers. 8. (Progr.)
- Trede, Geschichte der Plöner Gelehrtenschule. I. Plön 1844. 4. (Progr.)
- I. L. Ussing, De nominibus vasorum Graecorum disputatio. Hauniæ 1844. 8.
- W. Wachsmuth, Hellenische Alterthumskunde. 2te Ausg. II, 1—6 Heft. Halle 1844—45. 8.
- C. Weis, De tenotomia talipedibus applicata Comm. Hafniæ 1844. 8.

- A. S. Wesenberg, *Emendationes M. Tullii Ciceronis Tusculanarum disputationum. Part. III.* Biberig 1844. 8. (Progr.)
- Ed. Winkelmann u. D. Völter, *Fluß- und Gebirgs-Landfarte von Deutschland.* Tübingen 1841. 12 Blate.
- H. C. Ørsted, *Oversigt over det Kgl. danske Videnskaber-nes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbeider i Aarene 1842, 1843, 1844 og 1845 Nr. 1—4.* Kbhvn. 8.
- H. C. Ørsted, *Naturlærens mechaniske Deel.* Kbhvn. 1844. 8.

Den offentlige Examen
i
Slagelse lærde Skole
for Aaret 1845

foretages i følgende Orden:

Onsdagen den 17de September.

- 9— 1. De 3 øverste Classer: Latinsk Stil og Oversættelse.
- 9— 1. I Klasse: Dansk Stil.
- 3— 6. De 3 øverste Classer: Dansk Stil.
- 3— 6. I Klasse: Latinsk Stil.

Fredagen den 19de September.

- 9— 1. IV Klasse: Latin.
- 3— 6. IV Klasse: Religion.

Lørdagen den 20de September.

- 9— 1. VI Klasse: Græsk.
- 9—11. II Klasse: Tegning.
- 3— 6. IV Klasse: Dansk og Fransk.
- 3— 6. I og I Klasse: Regneprove.

Mandagen den 22de September.

- 9— 1. IV Klasse: Arithmetik og Geometrie.
- 9—11. I Klasse: Tegning.
- 3— 5. IV Klasse: Lydst.
- 5— 6. IV og III Klasse: Gymnastik.

Tirsdagen den 23de September.

- 9—1. IV Klasse: Historie og Geographie.
 3—4½. IV Klasse: Hebraisk.
 4½—6. III Klasse: Græsk.

Onsdagen den 24de September.

- 9—11. III Klasse: Latin.
 11—1. II Klasse: Græsk.
 3—6. I Klasse: Religion og bibelsk Historie.
 3—6. III Klasse: Regneprøve.

Torsdagen den 25de September.

- 9—12. II Klasse: Arithmetik og Geometrie.
 12—1. II og I Klasse: Gymnastik.
 3—6. III Klasse: Dansk, Tydsk, Fransk.

Fredagen den 26de September.

- 9—1. I Klasse: Dansk og Tydsk.
 3—6. II Klasse: Religion og bibelsk Historie.

Lørdagen den 27de September.

- 9—10½. III Klasse: Arithmetik og Geometrie.
 10½—1. III Klasse: Historie og Geographie.
 3—6. I Klasse: Latin.

Mandagen den 29de September.

- 9—12. II Klasse: Latin.
 12—1. III Klasse: Religion og bibelsk Historie.
 3—6. I Klasse: Historie og Geographie.

Tirsdagen den 30te September.

- 9—10. III Klasse: Hebraisk.
 10—1. II Klasse: Historie og Geographie.
 3—6. II Klasse: Dansk, Tydsk, Fransk.
-

Fretdagen den 3die October afholdes Censuren.

Løverdagen den 4de October bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Mandagen den 6te October foretages Translocationen, hvorpaa Underviisningen samme Dag tager sin Begyndelse.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære denne Examen's mundtlige Deel med deres Nærværelse.

Slagselse den 20de August 1845.

C. W. Elberling.
